

УДК 35: 639.1(477) "18/19"

Проців Олег Романович

кандидат наук з державного управління
головний спеціаліст Івано-Франківського обласного
управління лісового та мисливського господарства

**Державне регулювання гуманного ставлення до тварин у Галичині кінця
XIX – початку XX ст.**

АНОТАЦІЯ

У статті висвітлено державне регулювання жорстокому поводженню з тваринами у Галичині кінця XIX – початку XX ст. Досліджено основи нормативно-правові акти Австро-Угорської імперії, Галичини та Другої Речі Посполитої які врегульовували питання відношення людини до мисливських видів тварин. Проведено аналіз компетентності органів державної влади та місцевого самоврядування. На основі статистичних даних досліджено заходи та методи впливу на порушників чинного законодавства досліджуваного періоду.

Ключові слова: гуманізм, Австро-Угорська імперія, ставлення до тварин, мисливство.

Protsiv Oleg Romanovych

PhD in Public Administration

main specialist of Ivano-Frankivsk Regional
Agency for Forestry Resources and Hunting

**State regulation of humane treatment of animals in Galicia in the late 19th -
early 20th century**

The article highlights the state regulation mechanism targeted at prevention of cruel treatment of animals in Galicia in the late XIX - early XX century. The basics regulations of Austro-Hungarian empire, Galicia and the Second Polish Commonwealth were researched, which regulated issues of people's relation to

human hunting species. The analysis of competence of state authorities and local self-government bodies is carried out. Based on statistical measures it was researched measures and methods of influence on violators of existing legislation during study period.

Key words: humanism, the Austro-Hungarian Empire, treatment of animals, hunting.

Постановка проблеми. На цей час в Україні не врегульовані дієві механізми щодо гуманного відношення суспільства до дичини та риби при її добуванні та реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ця проблематика знайшла своє відображення у періодичній пресі Австро-Угорської імперії, а саме: у журналах «Miesięcznik» («Місячник») Галицького товариства охорони тварин, «Łowiec» («Мисливець»), що виходив у Львові, «Łowiec Polski» («Мисливець польський»), що виходив у Варшаві, та у шематизмах, статутах громадських організацій, тогочасних законах.

Висвітлення цієї теми дасть змогу широко проаналізувати всі сторони організації суспільства у Галичині у контексті гуманного ставлення до тварин.

Мета статті. є опис та аналіз стану політичних процесів, законодавчого забезпечення, організації громадськості у Галичині кінця XIX – початку XX ст. у гуманітарній площині мисливства.

Виклад основного матеріалу. З розвитком людської цивілізації більшого значення набувають гуманітарні аспекти ставлення до живої природи, зокрема, і до тварин. Для впровадження гуманітарних ідей на практиці організовуються товариства з метою недопущення жорстокого ставлення до тварин.

Зокрема, у Галичині з реєстрацією рескриптом № 5832 намісника Галичини статуту 12 лютого 1876 року організовується Галицьке товариство охорони тварин, друкованим органом якого був журнал «Місячник» [1 с. 657].

Головною ціллю товариства відповідно до затвердженого статуту була охорона від переслідування і винищення всіх видів тварин, утримання і розмноження яких має господарське, лісове, наукове та інші значення,

запобігання будь-якій жорстокості при утриманні тварин взагалі, а особливо тих тварин, яких людина використовує для своїх потреб, а також всякого роду подразненням, каліченням, негуманному відношенню при забитті тварин.

Для досягнення цілі товариство поставило собі завдання – пробудити у суспільстві співпереживання до живої природи, раціональне втручання у природу і поширення розумного співіснування людини і тварини, а особливо поширювати роботу серед нижчих суспільних соціальних груп для дотримання норм поведінки з тваринами. Засобами для досягнення мети були:

- власний добрий приклад членів товариства;
- нагадування, осуд винуватця;
- поширення закону і повага до нього;
- підтримка влади і її службовців, яким довірено наглядати за виконанням законодавства, що забороняє знущатись над тваринами;
- випуск і розповсюдження преси, яка підтримує цілі товариства;
- розповсюдження природничих знань;
- стимулювання підтримки цілей товариства фінансовими, матеріальними засобами.

Відповідно до статуту член товариства повинен був дотримуватись громадянських обов'язків і мати добру репутацію. Рішення про прийняття у товариство вирішувалось його керівництвом після отримання усного або письмового звернення. Кожен член отримував відповідне членське посвідчення, мав право вийти із членів товариства після письмового, або усного звернення до керівника товариства. У випадку недотримання статуту або, якщо своїми діями член товариства його зганьбив, то такого виключали з товариства. Офіс товариства був розташований у Львові. У повітах можна було утворювати філії товариства. Для підтвердження підписів відповідно до статуту передбачалось виготовлення печатки «Галицьке товариство охорони тварин», написане польською та українською (русинською) мовами.

Члени товариства мали право брати участь у зборах товариства: виступати, голосувати, отримувати безплатно журнали, які видає товариство. Члени

товариства, які не проживали у Львові, мали право направляти свої звернення та побажання, які стосуються справ товариства. Не допускались у лоні товариства дебати на політичні та церковно-релігійні теми.

На членів товариства покладался обов'язок підтримувати цілі товариства, викладені у статуті, сплачувати річні членські внески у сумі 1 злотий. У випадку несплати членських внесків з товариства виганяли, а попередньо сплачені членські внески не повертались.

Управління товариством здійснювало керівництво, яке складалось з керівника, заступника, секретаря. Секретар товариства одночасно був скарбником (касиром) товариства. Щороку керівник товариства зобов'язаний був скликати загальні збори. Щоб рішення зборів набрали силу, необхідна була присутність половини членів товариства. Філії товариства для участі у зборах направляли своїх представників. Рішення приймалось простою більшістю присутніх осіб. У випадку, коли член товариства не мав змоги бути присутнім, він свій голос мав право передати іншому члену, який брав участь у засіданні. Для закриття товариства потрібне було рішення, за яке проголосувало дві третіх членів товариства [2 с. 6].

Діяльність Галицького товариства охорони тварин поширювало свою співпрацю з іншими товариствами. Зокрема, у 1912 році товариство уклало угоду з Галицьким мисливським товариством, згідно якої кожен член мисливського товариства залишився записаним до Галицького товариства охорони тварин. Отримане посвідчення давало повноваження втручання при порушенні ким-небудь положень закону про охорону тварин.

Питання співпраці з Галицьким товариством охорони тварин розглядалось на XIII з'їзді Галицького мисливського товариства, який відбувся 4 червня 1909 року. Відзначалось, що Галицьке мисливське товариство тісно співпрацює з Галицьким товариством охорони тварин, так як ці два братні товариства мають багато спільного, а головним чином, співпрацюють у сфері подолання недозволеної торгівлі дичиною під час охоронного часу, браконьєрства, боротьби із сказом [3 с. 134-135].

Слід відмітити, що для охорони тварин від жорстокого поводження існують певні правові норми. Зокрема, відповідно до розпорядження міністра внутрішніх справ Австрії від 15 лютого 1855 року п.31 визначалось, що «хто публічно дратує, знущається над твариною повинен бути покараний незалежно від того, чи тварина є його власністю». Покарання порушників покладалось на поліцію за місцем вчинення злочину. Державна влада повинна була слідкувати за доглядом тварин, які використовуються у промисловості. У всіх країнах Австрії заборонялось використовувати покалічених коней [4 с. 70]. У 1876 році також було видане урядове рішення, згідно якого телят дозволяється транспортувати лише на возі, вистеленому соломою. Телята не повинні виступати при перевезенні за межі возів. Не дозволялось зв'язувати телятам ноги [5 с.171].

Як свідчить тогочасна статистика, у Львові вживалось ряд заходів по виявленню та покаранню осіб за жорстоке поводження із тваринами. Як інформувала Львівська дирекція жандармерії, за перший квартал 1884 року Львівська поліція отримала 37 скарг про випадки порушення законодавства щодо жорстокого поводження з тваринами. П'ять заяв надійшло від приватних осіб, чотири – від членів товариства охорони тварин, три – від органів магістрату, інші 25 – від поліційних органів. До розгляду було взято 34 справи, а по трьох було прийнято рішення відхилити. Велась статистика порушників: по професіях, видах тварин, видах завдання страждань тварині, статі порушників та віровизнаннях, величині накладеного покарання. Так, було покарано дев'ятох власників фіакрів, возів; дев'ятнадцять селян та інших власників коней, четверо м'ясників та торговців телятиною та курми, двох фірманів.

Найбільше випадків жорстокого поводження становить залучення до роботи хворих, скалічених та кульгаючих коней (10 випадків). У семи випадках виявлено перевищення ваги возів вантажем, у семи випадках морення тварин голодом. Безжальне відношення або побиття тварин зафіксовано у п'яти випадках.

Були покарані всі повнолітні особи, з них: 10 християнського віровизнання та 24 єврейського. Як завжди, найбільше випадків припадало на коней і лише два випадки – на худобу та один – на птицю.

Найвище покарання було встановлено у сумі 10 злотих, а найменше – половина злогого. Найдовшим був арешт три дні, а найкоротшим – шість годин. В загальному порушники відбули 28 днів арешту та сплатили 32 злотих штрафу [6 с. 60].

Практично аналогічна кількість порушень тодішнього законодавства щодо негуманного ставлення до тварин у Львові спостерігалась і в четвертому кварталі 1883 року, де було зареєстровано 34 звернення. Десять заяв було отримано від товариства охорони тварин, одна – від магістрату міста, 23 – від поліцейських як видно з цих звернень, трьох осіб було оправдано, а покарано: 8 власників возів та фіакрів, 4 селян та інших власників коней, 2 фірманів, 3 приватних фірманів, 1 помічника фірмана, 1 власника омнібуса, 1 добувача піску, 1 торгового експедитора.

Жорстоке поводження в одинадцяти випадках виявлено у стосунку до коней, у трьох – через перевантаження возів, у чотирьох – через безжальне катування тварин, в одному випадку – через вкладання 16 курей до одного мішка, один випадок – удушення коня в публічному місці та в одному випадку використання до роботи не підкутих коней. Покарано євреїв 9 осіб, жінку одну, 5 малолітніх осіб [7 с.12].

Товариство вживало ряд заходів по пропаганді культури гуманного ставлення до тварин. У своєму зверненні (1909) до суспільства товариство звертало увагу, що діяльність через брак цивілізації і моралі серед широких мас населення Галичини на низькому рівні залишається як економічний, так і етичний та гуманітарний розвиток суспільства.

Для виконання своїх статутних вимог товариство охорони тварин тісно співпрацювало із Галицьким мисливським товариством, з яким у багатьох випадках перехресувались цілі в частині охорони мисливських видів тварин, і, зокрема, в охороні пернатої дичини та при контролі продажу на ринках дичини,

в боротьбі з браконьєрством та захворюванням тварин на сказ. У зверненні до читачів «Ловця» та членів Галицького мисливського товариства пропагувався вступ в члени Галицького товариства охорони тварин. Річний членський внесок складав 2, 40 крони, але сплативши членські внески, член товариства отримував ще й часопис «Місячник» [8 с.140-141].

У іншому зверненні, яке розповсюджувалось товариством у 1884 році, зверталась увага на психологічні особливості людини і її вплив на гуманне ставлення до тварин: «Найновіші судові справи над вбивцями доказують, що теперішні вбивці у молодості погано відносились до тварин. Взагалі неприятели тварин це – люди деморалізовані, які піддаються лише найбруднішим інстинктам, кожен раз вони наносять шкоду гуманізму, якого ніколи не можуть зрозуміти. Звертаємось до всіх наших друзів, щоб до нас прилучались, і про всі злочини, які трапляються супроти тварин, повідомляли нам. Наш обов'язок полягає на тому, щоб кожна людина, яка негуманно відноситься до тварин, була покарана. Адрес товариства охорони тварин: м. Львів вулиця Театинська № 23 (сучасна Максима Кривоноса)» [9 с.81].

Також у зверненні до членів товариства пропонувалось, щоб звертати увагу на те, щоб у зимовий час собаки, які утримуються на прив'язі, мали добротні буди, хоча б один раз в день теплу їжу і у мисках незамерзаючу свіжу воду. Коней під час великих холодів пропонувалось накривати, а птахів підгодовувати. Зверталась увага, щоб при виявленні порушень члени товариства негайно повідомляли керівництво товариства [10 с.162].

Старанням товариства у Львові на базарі спеціально для телят зроблено накриття, щоб під час дощу вони не мокли, а в сонячні дні не страждали від спеки [11 с.171].

Всього у 1883 році у Галицькому товаристві охорони тварин нараховувалось 1102 члени, в тому числі у Львові – 226, у провінції – 511, у філіях товариства – 365. За рік товариство подало 57 звернень: до намісництва Галичини, магістратів, дирекції поліції, старост, ветеринарної школи, судів. Надрукувало і розіслало 5 тисяч екземплярів «Рибальського закону».

Товариством вживались практичні заходи, а саме: підготовувались птахи на Високому замку, у міських парках. Для цього гміна міста Львова виділила 60 злотих, а за допомогою звернення до органів державної влади вдалось домогтись, щоб худобу таврували не на шкірі, а на рогах. У Львові вдалось запровадити порядок, щоб у возах, які тягне один кінь, було два дишла, а не одне, як до цього часу. Також товариство взяло участь у міжнародному конгресі товариств з охорони тварин у Відні. Річний дохід товариства у 1883 році склав 769 злотих, а видатки – 822 злотих. Дефіцит бюджету, який склав 53 злоті, покрито як дар пана Ріхтмана.

На зборах товариства, які відбулись 15 липня 1884 року у Львові, було ухвалено рішення звернутись до Галицького сейму, щоб він видав розпорядження для дирекції ветеринарної школи – приймати до своєї клініки хворих, або покалічених коней, а кошти на заходи покривались з міського бюджету міста Львова. Крім того, вимагалось, щоб всі вози, які використовувались підприємцями у місті, мали номери, що дозволило прослідкувати, як візники відносяться до коней. Вимагалось також ухвалення закону, щоб власники всіх собак незалежно від статі сплачували по 3 злотих податку. На цих зборах було переобрано керівництво товариства. Зокрема, керівником товариства обрано Бенедикта Дибовського, який у 1883 році займав посаду завідувача кафедри зоології при Львівському університеті. До кінця життя він займався науковою діяльністю і помер у віці 97 років 1 січня 1930 р. Заступником голови товариства був обраний депутат Галицького сейму – Фелікс Плавіцький. Також до керівництва товариством входив Ісидор Шараневич – відомий галицький історик, почесний член Просвіти з 1871 року, громадський діяч москвофільського напрямку [12 с.114-116].

Слід звернути увагу, що товариством проводилась робота не лише у Львові, але й у філіях, які були у багатьох містах Галичини. Зокрема, у місті Жешів керівництво філії Галицького товариства охорони тварин 24 листопада 1884 року видало постанову, у якій містились наступні розпорядження:

1. Розклеїти плакати, в яких повідомити громаду Жешова про головні цілі товариства охорони тварин;
2. Повідомити магістрат міста про утворення філії з проханнями про підтримку товариства і навчання місцевої поліції законам, які стосуються охорони тварин;
3. Повідомити повітове управління шкіл, деканат (церкву) з проханням про підтримку товариства на рівні гмін;
4. Просити дирекцію гімназії, семінарії щодо підтримки учнів для вступу у товариства та передплату «Місячника»;
5. Членам товариства повіту організувати у містах повіту філії [13 с.179-180].

Однак, і в інших країнах Європи існували подібні товариства. Зокрема, 18 квітня 1891р. у Познані було організовано «Товариство охорони тварин». Головною ціллю товариства була охорона тварин від злісного самовільного і легковажного жорстокого поводження, від жорстокого та негуманного використання сили до них, від жорстокого відношення при забиванні дичини.

Основними засобами для досягнення мети були заходи, спрямовані на пробудження у суспільстві співчуття до тваринного світу за допомогою звертання до людського сумління, моралі, навчання, виховання та доброго прикладу самих членів товариства в родині, вдома, школі; залучення для допомоги всіх осіб, які мають вплив на виховання та навчання у суспільстві. Сюди належали також випуск друкованих видань; припинення жорстоких вчинків, якщо такі будуть мати місце; подання для суспільної відомості факти брутальної поведінки з тваринами у випадку порушення вимог закону, повідомлялось органи влади для переслідування осіб, які вчинили злочин.

Кошти на утримання товариства брались з членських внесків або дарів співчуваючих. Членом товариства могла бути кожна доросла особа будь-якого віку та статі. Річні членські внески становили одну марку. Осіб, які мали великі заслуги перед товариством, переводили у ранг почесних членів товариства [14].

Як бачимо, питання гуманного ставлення до тварин у суспільстві існували віддавна. Чи не першим таким товариством на території Польщі була організована 18 вересня 1868 року «Варшавська філія Російського товариства опіки над тваринами». Згодом товариство намагалось отримати незалежність від Росії, але 30 січня 1896 року варшавський генерал-губернатор відмовив у реєстрації самостійного товариства. Лише у 1906 році було прийнято у Петербурзі рішення проте, що Варшавський відділ є самостійною організацією на основі затвердженого статуту.

Поступово утворювались філії в таких містах як Радом, Люблін та інші. Хоча й ініціатива утворення товариства і виходила від польського суспільства, але засновниками товариства були росіяни, а саме: генерал Паткул, граф Розвадовський, барон Менгден, віце-губернатор Данілов. Товариство у ті часи мало характер напівурядовий, так як керівника товариства відповідно до статуту призначала влада. З цих причин польське суспільство неохоче вступало до лав товариства.

Для вирішення свої статутних зобов'язань товариство 19 листопада 1878 року ухвалило рішення про видання на польській мові часопису під назвою «Опікун домашніх та корисних тварин» під редакцією Грайнерта, а вже 19 грудня 1883 року цей часопис був переіменований на «Приятель тварин».

У 1872 році товариство ставило питання про організацію клініки для тварин, а 4 вересня 1879 році було ухвалене рішення про відкриття ветеринарної клініки. Перших хворих тварин клініка прийняла 3 червня 1887 року. В першу чергу приймались тварини від бідних власників, а лікування проводили безкоштовно. Обладнання для ветеринарної клініки закупив за власні кошти Ян Стопчи. 1 травня 1903 року було ухвалено рішення організувати у Варшаві другу ветеринарну лікарню для бездомних тварин по вулиці Окульнік, 3, а вже у грудні була відкрита третя ветклініка по вулиці Ново-Волинській, 7 разом з притулком для бездомних тварин. У 1909 році було відкрито амбулаторію по вулиці Фоксаль, де можна було безплатно отримати поради спеціалістів.

У лоні товариства у 1891 році був утворений «Комітет жінок», головною метою яких було збирання коштів на благодійні цілі товариства, і які спрямовували на догляд за тваринами. Цей комітет зробив багато справ для покращення життя тварин. Крім того, завдяки цьому комітету у школах були організовані молодіжні товариства охорони тварин. В подальшому під керівництвом Ельвіри Коротинської відповідно до ухваленої програми було прийнято рішення про утворення при товаристві «Ліги милосердної молоді». Існувала Ліга декілька років і, без сумніву, внесла в серця молоді справжнє гуманне відношення до тварин.

Діяльність товариства також включала й міжнародну співпрацю. У 1885 році спільно з англійським товариством охорони тварин у Лондоні було написано звернення до Папи Римського у справі поширення ідеї гуманного ставлення до тварин та їх охорони. У справі охорони тварин та гуманного ставлення до них були організовані міжнародні конференції та конгреси: у Дрездені (1891 р.), Берні (1894 р.), Будапешті (1896 р.).

Товариство намагалось сприяти гуманізації суспільства, щодо покращення життя тварин. Зокрема, проводився нагляд за базарами, бійнями. У травні 1909 року Ксаверій де Маков-Маковський віддав товариству профінансованих власним коштом 50 собачих будок. Сторожі будинків повинні були утримувати собачі будки в чистоті та наповнювати годівниці водою та кормом, а на поліцію покладался обов'язок контролю за виконання сторожами обов'язків. На жаль, на той час не всі сторожі хотіли давати собакам їжу, вважаючи це приниженням. У 1902 році товариство зайнялось справою вилучення безгосподарських собак у Варшаві, а у 1916 році організувало конкурс-огляд коней.

Після першої світової війни товариство збирається вперше 3 березня 1922 року. Куратором товариства стає доктор Мечислав Далкевич, керівником – Косовський, заступником – Мальч.

Товариство поширило свою діяльність на всю територію держави. Девізом товариства було гасло «Мета твого життя – стати другом тварин». Ще

Адам Міцкевич зауважив: «Хочеш спастись з настанням кінця світу, будь для тварин людиною, а для людей – духом».

1 червня 1927 року з товариства вийшли ряд осіб, які організували спілку під назвою «Польська ліга друзів тварин» та видання часопису «Світ тварин».

У 1928 році у Станіславові було закладено філію товариства, яка нараховувала всього 40 членів. Керівником товариства став Рудольф Вогель, Казимир Літинський і Софія Мігоцка – заступниками керівника. Членами товариства були Т. Бачинський, доктор Станіслав Бергнер, Яніна Яворська, Калмукова, С. Кіровський, Міхал Лісієвич, Еміль Шафер, А. Сікорський, Марія Соколовська, Цензова, Марія Вішньовська. У 30-х роках ХХ ст. у Станіславівському воєводстві існували два притулки для бродячих тварин, а саме: у Станіславові та Коломиї. [15 с.23-35]. Для мисливців були розроблені своєрідні правила, дотримання яких запобігало надмірному стражданню дичини під час відстрілу. Зокрема, для зменшення підранків потрібно:

- стріляти у зайця на відстані не далше як 60-80 кроків (рахуючи, що крок має 75 сантиметрів);
- не стріляти у чагарниках або інших незручних місцях, які дають мінімальний шанс добування мисливських тварин;
- легковажне ставлення до пострілу, тобто, постріл навмання, щоб у компанії похвалитись випадково добутою дичиною;
- заборонити стріляти у дичину, коли вона стоїть боком, оскільки її площа у 5-6 разів більша, ніж коли вона стоїть до мисливця передом або задом.

Вказувалось, що дуже часто мисливці для полювання на зайця та лисицю використовують дріб великого розміру: «0», «00», і від цього буває дуже багато підранків. Зверталась увага, що негативно впливає на добування дичини дуже грубий дріб під час полювання на зайців та лисиць. Зазвичай мисливці заряджають такий дріб патрони щоб якнайдалше дістати дичину, забуваючи, що вони програють в іншому, а саме: зменшується кількість дробу, яка може вбити тварину. Крім того, постріли у дичину на великій відстані 60-80 кроків приводять до підранків. Виходячи з принципів гуманізму, стріляти на велику

відстань у дичину не потрібно. Тогочасна мисливська культура пропагувала наступні принципи:

1. Людині не забороняється користуватись дарами природи. Не заборонено для господарських цілей забивати дичину, або її приручати. Але людині не дозволяється знущатись над тваринами. Більше того, вона повинна застосовувати гуманні принципи щодо дичини.
2. Гуманні принципи повинні знайти своє вираження у мисливському законі та у практиці полювання.
3. Мисливство повинно запобігати легковажному ставленню людини до дичини, неприязні та індиферентності.
4. Мисливська культура повинна нормально сприймати, емоційність мисливських дій – переслідування дичини, вправна стрільба і т.п. і матеріальну сторону мисливства – розведення мисливських тварин.
5. Мисливець повинен мати мисливську кваліфікацію, що має бути передбачено законодавчо. Орган, який повинен оцінювати кваліфікацію, - це встановлена владою кваліфікаційна екзаменаційна комісія.
6. Предметом мисливської компетенції є: знання будови зброї; безпека поведінки на полюванні; мисливське законодавство; мисливська етика; догляд за дичиною; влучність стріляння.
7. Невідповідність пострілу з огляду на дистанцію (чагарники, відстань, невідповідністю розміру дробу і т.п.), полювання у нетверезому стані, і інші дії, які впливають на калічення дичини, повинні бути покарані штрафом.
8. При проведенні полювання поранена дичина не повинна загинути, а повинна бути знайдена за допомогою собаки – апортера. Зверталась увага, що виконання цих зауважень безумовно піднесли б чисельність популяції мисливських тварин.

Правовою підставою регулювання гуманного ставлення до тварин у Другій речі Посполитій був детальніший механізм впливу, ніж це було визначено у Галичині. Так, відповідно до розпорядження Президента Речі Посполитої від 22.02.1928 року № 332 визначалось, що під дію розпорядження

підпадають всі домашні тварини і птахи, дикі тварини та дикі пернаті, а також риби, плазуни, мухи і тп.».

Пункт другий даного Розпорядження визначав, що агуманіз – це знущання над тваринами. Як знущання над тваринами визначались наступні дії людини:

- а) змушування до роботи хворих тварин, поранених, кульгавих, а також їх утримання у нехлюйстві;
- б) побиття тварин по голові, нижній частині живота, нижніх частинах кінцівок;
- в) побиття тварин твердими та гострими предметами або такими, що спричинюють специфічний біль;
- г) переобтяження гужових тварин багажем, які не відповідає їх силі, або примушувати бігти цих тварин у швидкому темпі, який не відповідає їх силі;
- д) перенесення, перевезення або переганяння тварин у спосіб і в позиції, які завдають фізичні незручності тваринам;
- е) застосування упряжі для тварин, яка завдає їм болю;
- є) використання тварин до різного роду експериментів, які спричиняють смерть, тілесні пошкодження або фізичний біль. Використовувати тварин для наукових експериментів дозволялось виключно за спеціальними дозволами;
- ж) проведення тваринам операцій без відповідних інструментів та без необхідної безпеки, що може спричинити сильний біль;
- з) залякування та дратування тварин;
- и) завдавання взагалі без потреби тваринам навіть будь-якого болю.

За невиконання даного розпорядження передбачався штраф у декілька тисяч злотих, а навіть і ув'язнення [16 с.286-288].

Підсумовуючи викладене слід зазначити, що органами державної влади та місцевого самоврядування Галичини у досліджуваний період вживались організаційні, законодавчі, інформаційні заходи з метою запобігання негуманного ставлення до тварин. Окремий напрямок у недопущенні жорстокого поводження з мисливськими тваринами становила специфічна мисливська культура, яка у своєму загальному базувалась більше на звичаєвому

праві, ніж на вимогах тогочасного законодавства. Гуманне ставлення до тварин проявлялось з розвитком суспільства. Було організовано багато громадських організацій з метою подолання у суспільстві жорстокого поводження з тваринами та впливу на органи влади для законодавчого забезпечення цього процесу та контролю за владою щодо правозастосування.

Список використаної літератури

1. Szematyzm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskiem na rok 1892. – Lwów: Nakładem c.k. Namiesnictwa z dr. W.Łorińskiego, 1892. – S.657.
2. Ustawa galicyjskiego towarzystwa ochrony zwierząt. – Lwów: drukarnia ludowa pod zarządem S.Baylego, 1876. – 6 s.
3. Sprawozdanie z Walnego Zgromadzenia XIII. Zjazdu, z dnia 4. czerwca//Łowiec. – 1909. - № 12. – S.134-135.
4. W obronie prawa // Miesięcznik galicyjskiego towarzystwa ochrony zwierząt. – 1884. – № 5. – S. 70.
5. Dla wyjaśnienia sprawy // Miesięcznik galicyjskiego towarzystwa ochrony zwierząt. – 1884. – № 11. – S. 171.
6. Wykaz ukaranych przez c.k. Dyrekcyę policyi we Lwowie za dręczenie zwierząt w 1 ćwierćroczu 1884 // Miesięcznik galicyjskiego towarzystwa ochrony zwierząt. – 1884. – № 4. – S. 60.
7. Wykaz ukaranych przez c.k. Dyrekcyę policyi we Lwowie za dręczenie zwierząt w 4 ćwierćroczu 1883 // Miesięcznik galicyjskiego towarzystwa ochrony zwierząt. – 1884. – № 1. – S. 12.
8. Odezwa gal. Towarzystwa ochrony zwierząt//Łowiec . – 1909. – № 12. – S.140-141.
9. Wezwanie // Miesięcznik galicyjskiego towarzystwa ochrony zwierząt. – 1884. – № 6 . – S. 81.
10. Odezwa do członków // Miesięcznik galicyjskiego towarzystwa ochrony zwierząt. – 1884. – № 11. – S. 162.
11. Dla wyjaśnienia sprawy // Miesięcznik galicyjskiego towarzystwa ochrony zwierząt. – 1884. – № 11. – S. 171.

12. Sprawozdanie z Walnego zgromadzenia członków galicyjskiego towarzystwa ochrony zwierząt odbytego dnia 15. Lipca 1884 we Lwowie // Miesięcznik galicyjskiego towarzystwa ochrony zwierząt. – 1884. – № 7-8. – S. 114-116.
13. Z oddziałów towarzystwa // Miesięcznik galicyjskiego towarzystwa ochrony zwierząt. – 1884. – № 12. – S. 179-180.
14. Ustawy towarzystwa ochorony zwierząt w Poznaniu. – Poznań, 1891. – 12 s.
15. Illustrowany kalędarz jubieleuszowy „Przyjaciela zwierząt” (r.1880) na rok 1931 /pod red. T. Sas-Jaworskiego. – W-wa: T-wo opieki nad zwierzętami RZPlitej Polskiej, 1931. – S. 26-35.
16. Mockus Z. Możliwości zastosowania humanitaryzmu w łowiectwie// Łowiec Polski – 1935. – № 15. – S.286-288.

Розширена анотація українською та англійськими мовами (700-1300) знаків

Державне регулювання гуманного ставлення до тварин у Галичині кінця

XIX – початку XX ст.

АНОТАЦІЯ

У статті висвітлено державне регулювання механізму недопущення жорстокого поводження з тваринами у Галичині кінця XIX – початку XX ст. Досліджено основі нормативно-правові акти Австро-Угорської імперії, Галичини, та Другої Речі Посполитої які врегульовували питання відношення людини до мисливських видів тварин. Проведено аналіз компетентності органів державної влади та місцевого самоврядування. На основі статистичних даних досліджено заходи та методи впливу на порушників чинного законодавства досліджуваного періоду. Вивчено вплив норм християнської моралі, звичаєвого права на гуманне ставлення тогочасного суспільства тварин. Проаналізовано

роль громадських організацій у процесі державного регулювання, правозастосування, законодавчого забезпечення гуманного ставлення до свійських та мисливських видів тварин. Зокрема, висвітлено діяльність Галицького товариства охорони тварин, Варшавської філії Російського товариства опіки над тваринами, Познанського товариства охорони тварин. Описано діяльність споріднених товариств у Великобританії, Німеччині, Швейцарії, Угорщині. Проаналізовано статuti товариств та діяльність філій товариств на місцях.

Ключові слова: гуманізм, Австро-Угорська імперія, ставлення до тварин, мисливство.

Protsiv Oleg Romanovych

PhD in Public Administration

main specialist of Ivano-Frankivsk Regional

Agency for Forestry Resources and Hunting

State regulation of humane treatment of animals in Galicia in the late 19th - early 20th century

The article highlights the state regulation mechanism targeted at prevention of cruel treatment of animals in Galicia in the late XIX - early XX century. The basics regulations of Austro-Hungarian empire, Galicia and the Second Polish Commonwealth were researched, which regulated issues of people's relation to human hunting species. The analysis of competence of state authorities and local self-government bodies is carried out. Based on statistical measures it was researched measures and methods of influence on violators of existing legislation during study period. It was researched the influence of Christian moral norms, customary law in relation of contemporary society to humane treatment of animals. It also analyses the role of NGOs on the process of state regulation, law enforcement, legislative support for the humane treatment of domestic and game species. In particular, the activities of the Galician Society for the Protection of Animals, the Warsaw Branch of the

Russian Society for the Protection of Animals, and the Poznan Society for the Protection of Animals were highlighted. The activities of related companies in Great Britain, Germany, Switzerland, and Hungary are described. It was analyzed the regulations of associations and activity of local branches of societies.

Key words: humanism, the Austro-Hungarian Empire, treatment of animals, hunting.